

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Karla Šimky JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobce: **D. D.**, zastoupeného Mgr. Janou Adámkovou, advokátkou se sídlem B. Němcové 64, Ústí nad Orlicí, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2008, č. j. 63 Az 6/2007 - 41,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2008, č. j. 63 Az 6/2007 - 41, **se zrušuje a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 19. 2. 2008, č. j. 63 Az 6/2007 - 41, zamítl žalobu podanou žalobcem (dále jen „stěžovatel“) proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 17. 1. 2007, č. j. OAM-1441/VL-10-11-2006, kterým stěžovateli nebyla udělena mezinárodní ochrana podle §§ 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění rozsudku vyslovil krajský soud v závěru, že stěžovatel opustil svoji vlast z důvodu narůstajících problémů s věřiteli a jinými osobami, které ho i fyzicky napadly. Jelikož však krajský soud nezjistil, že by státní orgány země původu nebyly schopny před jednáním těchto soukromých osob zajistit stěžovateli odpovídajícím způsobem ochranu, ani že takové jednání bylo těmito státními orgány prováděno, podporováno či trpěno.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, kterou opřel o důvody uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a c) s. ř. s. V kasační stížnosti namítal, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku zákonných podmínek

pro udělení mezinárodní ochrany. Vycházel totiž pouze z výpovědi stěžovatele ve správním řízení a vůbec nevzal v úvahu otázky související s poskytnutím humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Také při svém rozhodování nepřihlédl k vadám řízení spočívajících v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán při svém rozhodování vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu. Je tomu tak proto, že stěžovatel trpí chronickou virovou hepatitidou C, která je v zemi jeho původu, s ohledem na katastrofální stav zdravotnictví a vysoké finanční náklady léčení, prakticky neléčitelná. Tato nemoc však nebyla při vstupní prohlídce v azylovém zařízení ve Vyšních Lhotách zjištěna, ačkoliv jí v této době již trpěl a zjištěna tedy být měla. Z těchto důvodů se proto domnívá, že krajský soud při svém rozhodování vycházel z nedostatečně zjištěné skutkové podstaty, jež je v rozporu s předloženou spisovou dokumentací. Krajský soud nevzal v úvahu obsah předložených dokladů, které jsou však natolik závažné, že odůvodňují poskytnutí humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Jeho zdravotní stav je proto třeba považovat za hodný zvláštního zřetele pro udělení tohoto azylu. Řízení před krajským soudem bylo též zmatečné, neboť tento soud nepřihlédl k jeho zdravotnímu stavu po léčbě na infekční klinice, o němž byl informován, a bez vážných důvodů neakceptoval jeho omluvu z nařízeného ústního jednání. Stalo se tak přesto, že byl svojí zástupkyní z jednání omluven pro nutný klid na lůžku. Krajský soud pouze konstatoval omluvu, aniž by nařízené jednání odročil. Stěžovatel uznává, že lékařské potvrzení bylo krajskému soudu doručeno dodatečně až druhý den faxem, avšak tento soud měl vzít při rozhodování v úvahu jeho závažný zdravotní stav, a nikoliv konstatovat, že jsou dány podmínky řízení a rozhodnout bez jeho účasti. V důsledku tohoto postupu mu byla odňata možnost účastnit se osobně řízení před soudem a uplatnit tak svá práva. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti popřelo její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Pro řízení o kasační stížnosti pak odkázalo na obsah správního spisu, zejména na stěžovatelova vlastní podání a výpovědi, které učinil během správního řízení. Závěrem pak ministerstvo navrhlo zamítnutí kasační stížnosti pro její nedůvodnost.

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí krajského soudu bylo vydáno po nabytí účinnosti zákona č. 350/2005 Sb. (tj. po 13. 10. 2005), postupoval zdejší Nejvyšší správní soud podle s. ř. s. ve znění novelizovaném uvedeným zákonem. Proto se ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. zabýval tím, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a zda je tedy přijatelná. Nejvyšší správní soud se vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu již podrobně zabýval ve svých rozhodnutích, např. v usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39 a ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 – 57, (obě dostupná na www.nssoud.cz), kde dospěl k závěru, že o kasační stížnost přijatelnou se může jednat mimo jiné tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se může jednat i tehdy, nerespektuje-li krajský soud ve svém rozhodnutí ustálenou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu a nebo pochybil-li hrubě krajský soud v jednotlivém případě při výkladu hmotného či procesního práva.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasačních stížností napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom sám shledal vadu uvedenou v odstavci 3, k níž musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Ze soudního spisu vyplývá, že stěžovatel v žalobě výslovně vyjádřil svůj nesouhlas s projednáním žaloby za jeho nepřítomnosti a současně krajskému soudu sdělil, že chce být „přítomen u hlavního líčení při projednávání“ své žaloby. Zároveň požádal krajský soud o ustanovení bezplatného právního zástupce, protože jeho absence v průběhu soudního řízení by vážně poškodila jeho práva. Krajský soud této žádosti vyhověl a usnesením ze dne 9. 11. 2007, č. j. 63Az 6/2007 - 25 mu ustanovil zástupkyní advokátku Mgr. Janu Adámkovou. Jelikož stěžovatel v žalobě také požádal o tlumočníka z jazyka tureckého a krajský soud také této žádosti vyhověl (v kasační stížnosti však později namítá, že nemluví turecky, ale pouze gruzínsky). Samosoudkyně ve věci nařídila ústní jednání na 19. 2. 2008 ve 13.00 hod. Zástupkyně stěžovatele zaslala dne 13. 2. 2008 faxem omluvu stěžovatele se žádostí o odročení ústního jednání, protože z důvodu léčby chronické virové hepatitidy není schopen se tohoto jednání účastnit. Zástupkyně dále uvedla, že toto řízení je pro stěžovatele velmi důležité a chce se ho zúčastnit za přítomnosti tlumočníka. Toto faxové podání bylo krajskému soudu v písemném vyhotovení doručeno dne 14. 2. 2008. Krajský soud poté zástupkyni stěžovatele vyzval, aby obratem doložila potvrzení lékaře o zdravotním stavu stěžovatele, pokud se domáhá odročení jednání z důvodu nemoci. Podle protokolu se jednání konaného dne 19. 2. 2008 stěžovatel neúčastnil a přítomny byly pouze jeho zástupkyně a zástupkyně ministerstva. Zástupkyně stěžovatele při jednání opakovaně omluvila stěžovatelovu neúčast z důvodu nemoci a sdělila, že lékařskou zprávu ohledně jeho zdravotního stavu doloží dodatečně. Doložila pouze potvrzení o ambulantním vyšetření stěžovatele ze dne 22. 1. 2008 a 14. 2. 2008, z nichž je zřejmé, že u stěžovatele byla diagnostikována chronická virová hepatitida typu C a doporučena ambulantní léčba ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové na Klinice infekčních nemocí.

Podle § 49 odst. 1 s. ř. s. k projednání věci samé nařídí předseda senátu jednání a předvolá k němu účastníky tak, aby měli k přípravě alespoň deset pracovních dnů. O jednání vyrozumí osoby zúčastněné na řízení. Podle § 49 odst. 3 s. ř. s. neúčast řádně předvolaných účastníků nebrání projednání a skončení věci, nejsou-li důvody pro odročení podle § 50.

Podle § 50 s. ř. s. může být jednání z důležitých důvodů odročeno.

Pro posouzení projednávané věci je stěžejní zodpovězení otázky, zda stěžovatelova omluva neúčasti u nařízeného jednání byla dostatečně včasná, důvodná a důvěryhodná, aby krajský soud tento důvod mohl hodnotit jako důležitý pro odročení jednání podle § 50 s. ř. s. Nutno předeslat, že právo na projednání věci před soudem, a tedy i právo na osobní účast na jednání soudu, jakož i právo při tomto jednání tvrdit skutečnosti a navrhopat důkazy je jedním ze základních pilířů práva na spravedlivý proces a jako takové je zakotveno na ústavní úrovni jak v právu vnitrostátním, tak v mezinárodních úmluvách o lidských právech (čl. 38 odst. 2 věta první Listiny základních práv a svobod, čl. 6 odst. 1 věta první Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5

a 8, sjednané v Římě dne 4. 11. 1950, jež byla v České republice vyhlášena pod č. 209/1992 Sb., čl. 14 odst. 1 věta druhá Mezinárodního paktu o občanských a politických právech ze dne 10. 5. 1976, který byl v České republice vyhlášen pod č. 120/1976 Sb.). Odepřít právo osobní účasti u ústního jednání proto lze jen výjimečně. Jedním z důvodů by mohla být skutečnost, že účastník řízení či jeho zástupce svým chováním svoji neúčast zavíní, a to z důvodů, které nelze omluvit. V těchto intencích je nutno vykládat ustanovení § 50 s. ř. s. Jednání musí být podle tohoto ustanovení odročeno vždy, když existuje důležitý důvod. Za tento důvod pak bude nutno považovat neúčast účastníka nebo jeho zástupce na jednání z omluvitelných důvodů. Soud nemá možnost volby a existuje-li důležitý důvod, musí odročit jednání vždy, jak již vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 17. 7. 2005, č. j. 2 Afs 5/2005 - 96, dostupném na www.nssoud.cz.

Krajský soud byl informován několik dnů před zahájením jednání o zdravotních důvodech neúčasti stěžovatele a s ohledem na přítomnost zástupkyně stěžovatele u jednání a chybějící lékařskou zprávu o stěžovatelově zdravotním stavu neshledal důvod pro odročení jednání podle § 50 s. ř. s. Přitom se jednalo o první žádost stěžovatele o odročení jednání v průběhu řízení před krajským soudem a po dobu tohoto řízení nečinil žádné jiné kroky, které by bylo lze považovat za snahu o průtahy řízení. Krajský soud tedy neměl žádný důvod se domnívat, že omluva stěžovatele je účelová, vedená snahou prodlužovat řízení. Nemoc stěžovatele, jež byla řádně a včas oznámena krajskému soudu spolu s jeho žádostí o odročení nařízeného jednání, představuje v tomto případě bezpochyby omluvitelnou překážku pro jednání a byla důležitým důvodem, pro nějž lze ve smyslu § 50 s. ř. s. jednání odročit. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny práv a svobod má totiž každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Nejvyšší správní soud si je vědom, že posouzení uplatňovaných důvodů k odročení jednání je plně v kompetenci krajského soudu, který ve věci jedná, avšak musí být brána na zřetel i práva účastníků řízení, k nimž nepochybně právo na projednání věci v jejich přítomnosti patří.

Nelze proto v žádném případě přijmout argumentaci krajského soudu, že neúčast řádně předvolaného stěžovatele nebránila projednání a rozhodnutí věci, neboť advokátka stěžovatele byla přítomna ústnímu jednání a soudu nebyly známy důvody pro jeho odročení. V čl. 38 odst. 2 věta první Listiny základních práv a svobod jsou zakotvena některá procesní práva účastníka řízení, která jsou pak v podrobnostech upravena v procesních řádech. Mezi tato práva patří právo účastníka řízení na to, aby byl přítomen při projednávání své věci a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům, které souvisí se zásadou rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, které ani zákonem nemůže být omezeno. Smyslem a účelem těchto procesních práv je zajistit, aby soud přinejmenším v jedné instanci s účastníkem řízení jednal, v případě, že to požaduje, osobně. To platí i v tehdy, má-li soud na základě získaných informací (z písemných podání účastníků a ze správního spisu) zato, že účastník řízení u ústního jednání soudu neuvede nic relevantního. Ostatně, mimo jiné, právě kvůli zajištění ochrany těchto procesních práv byla v roce 2002 přijata nová úprava správního soudnictví. Ústavní soud totiž předtím svými rozhodnutími zasahoval do předchozí právní úpravy, která v původní podobě v některých případech jednání ve věcech správního soudnictví vylučovala pouze na základě posouzení soudem, nikoli za podmínky souhlasu účastníků

(viz. zejména nálezn Ústavního soudu ze dne 24. 9. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 18/96, zveřejněný pod č. 269/1996 Sb.)

Krajský soud měl proto za dané situace nařízené ústní jednání podle § 50 s. ř. s. odročit a nikoliv v nepřítomnosti stěžovatele meritorně rozhodnout. Řízení před krajským soudem je tedy stíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé. Pokud tak neučinil, závažným způsobem porušil stěžovatelovo právo zakotvené v čl. 38 odst. 2 věty první Listiny základních práv a svobod a také ve shora uvedených ustanoveních mezinárodních smluv o lidských právech a na úrovni jednoduchého práva procesně zakotvené zejména v ustanoveních § 49 odst. 1, odst. 3 a § 50 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud z důvodů výše uvedených rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátit k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). Ve věci rozhodl bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s.

Hmotněprávní podstatou věci se Nejvyšší správní soud nezabýval, a ani zabývat nemohl, neboť k tomu by bylo lze přistoupit pouze tehdy, pokud by ve věci proběhlo řízení bez procesních vad. V dalším řízení bude na krajském soudu, aby nařídil ústní jednání, k němuž předvolá v zákonné lhůtě účastníky řízení a jejich zástupce a poté ve věci rozhodne.

Z výše uvedeného důvodu Nejvyšší správní soud napadený rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a podle odst. 2 citovaného ustanovení vyslovil, že se věc vrací krajskému soudu k dalšímu řízení.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. je krajský soud názorem vysloveným v tomto rozsudku vázán.

Podle § 110 odst. 2 s. ř. s. rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o nákladech řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. července 2008

Cihlářová

senátu

JUDr. Eliška

předsedkyně